Vlaamse overheid KUNSTEN EN ERFGOED

Kunsten en Erfgoed
Arenbergstraat 9, 1000 Brussel
Tel. 02 553 68 68 - Fax 02 553 69 69
jos.vanrillaer@cjsm.vlaanderen.be

Ontwerpverslag

Datum	01/02/2012
Titel	Europeana Vlaanderen Overlegplatform
Aanwezig	Vera Ameels (RWO) Okke Bogaerts (ADVN) Erik Buelinckx (KIK) Carolien Coenen (dept. CJSM) Mel Collier (K.U.Leuven) Sofie De Caigny (CVAa) Chris De Loof (KMKG) Luc De Ridder (IWT) Gertjan Debie (Resonant) Johan Delaure (BIBnet) Véronique Despodt (S.M.A.K.) Tonia Dhaese (MAS) Leen Driesen (Kunsten en Erfgoed) Pascal Ennaert (Vlaamse Kunstcollectie) Tinne Jacobs (RWO) Bart Magnus (VTI) Jef Malliet (Erfgoedplus.be) Rolf Quaghebeur (ARGIOS) Sofie Ruysseveldt (ARGOS) Dieter Suls (MoMu) Katrien Thienpont (dept. CJSM) Toon Toelen (CAG) Hans van der Linden (Kunsten en Erfgoed) Eva Van Passel (SMIT) Bruno Vermeeren (VVBAD) Donald Weber (AMSAB-ISG) Bram Wiercx (FARO)
afwezig met kennisgeving	Jeroen De Meester (Stedelijke musea Antwerpen) Ann Deckers (Fotomuseum Antwerpen) Yolande Deckers (KMSKA) Alexandra Pauwels (Stedelijke musea Mechelen) Annick Vandenbilcke (In Flanders Fields) Wouter Van Den Driessche (agentschap SCW) Inge Van Nieuwerburgh (U Gent) Rony Vissers (PACKED)

Verslaggever Hans van der Linden

---

1. Verslag van 18 oktober

Het verslag wordt goedgekeurd.

2. Voorstelling nieuwe projecten

2.1. Europeana Inside

Europeana Inside is een Europees project dat op het werkprogramma 2011 van het CIP ICT-PSP ingediend werd en meer bepaald op objective 2.1 'Aggregating content for Europeana'. De onderhandelingen tussen het projectconsortium en de Europese Commissie zijn intussen afgerond en het contract wordt eerdaags ondertekend.

Europeana Inside wil een transformatie teweeg brengen op het gebied van de kwaliteit en de manier waarop de inhoud door de Europese culturele instellingen aan Europeana wordt aangeleverd. Vanuit deze doelstelling wil het project 'connection kits' maken tussen locale systemen en Europeana om de datatransmissie gedeeltelijk te automatiseren en te vereenvoudigen. Europeana Inside is bijgevolg in eerste instantie een technisch project maar heeft als bijkomend doel om nieuwe content (één miljoen objecten) aan Europeana te leveren

De Vlaamse participatie aan Europeana Inside wordt als een Vlaamse coalitie geconcipieerd waarbij verschillende Vlaamse partners samenwerken i.v.m. aggregatie, dit in de marge van het VIAA. Omwille van de vertraging van een (principiële) beslissing over het VIAA is dit op die moment minder evident maar op basis van dit principe zoekt de Vlaamse coalitie een werkbare oplossing.

Europeana Inside voorziet volgende impact:

- De creatie van een netwerk van content providers, aggregatoren en technische partners op Europees niveau.
- De ontwikkeling van een conceptueel model voor automatie en aggregatie tussen lokale systemen en Europeana.
- Het ontwikkelen van technische specificatie voor open source connection kit en verschillende pilootprojecten om deze kit te testen.
- Deze connection kit zal gebruikt worden om een behoorlijk corpus van materiaal aan Europeana ter beschikking te stellen.
- Het uitvoeren van kwaliteitsbewaking en een evaluatie op de geautomatiseerde workflows.

- Het uitwerken in pilootprojecten om de verrijkte metadata vanuit Europeana naar de locale systemen terug te leiden.
- Het ontwikkelen van een open source Europeana connection kit (ECK), die via Europeana ter beschikking gesteld zal worden:
- Het uitvoeren van disseminatie activiteiten, technische ondersteuning en uitvoerige documentatie om het gebruik van deze ECK te faciliteren.

Structuur Europeana Inside:
WP1: networking / dissemination
WP2: specification
WP3: development
WP4: content coordination (KMKG is werkpakketleider)
WP5 production
WP6: project management

Het project heeft een doorlooptijd van 30 maanden.

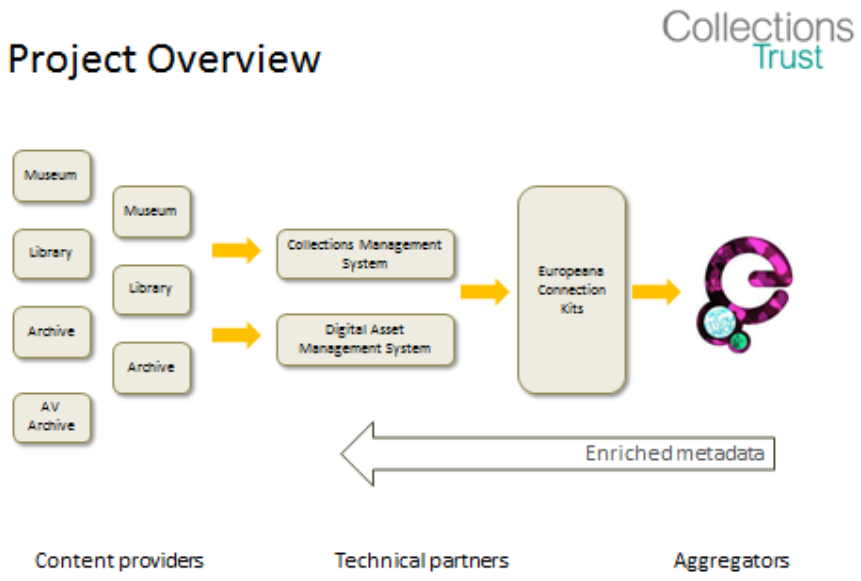

De projectpartners hebben drie rollen: content providers, aggregatoren en technische partners.

- Content providers
  - Moeten een significante collectie van digitaal materiaal hebben.
  - Moeten hun metadata aan Europeana ter beschikking stellen voor open distributie (conform de Data Exchange Agreements).
  - Bepaalde content providers zullen ook uitgenodigd worden om in een pilootproject te participeren om de door Europeana verrijkte metadata terug in hun systeem te ingesten.

    - Wie?
        - Vlaanderen: K.U. Leuven / KADOC
        - Federaal: Koninklijk Belgisch Instituut voor wetenschappen.

- Technische partners
    - Moeten een kernsysteem hebben dat interoperabel is met andere systemen.
    - Dienen minimaal twee content providers bij het project te betrekken.
    - Dienen voldoende technische skills te bezitten op de Europeana connection kit als interface in hun systeem te implementeren.
    - Wie?
        - Vlaanderen: K.U. Leuven/LIAS in associatie met Erfgoeplus.be en Ex Libris.
        - IBBT in associatie met VIAA/ Audiovisuele content providers. Er is een bedrag voorzien voor VIAA maar dat is nu vertraagd. Kan IBBT hier alvast een rol in opnemen in voorbereiding van het VIAA in functie van de audiovisuele sector? Dit moet nu verder bekeken worden, tegen het begin van Europeana Inside moet dit duidelijk zijn.

- Aggregatoren
    - Moeten beschikken over een aggregatieinfrastructuur of platform dat interoperabel is met andere systemen.
    - Moeten capabel zijn om technische ondersteuning te geven en content providers en technische partners te adviseren.
    - Moeten kunnen participeren aan de implementatie en review van een pilootproject tijdens de doorlooptijd van EuropeanaInside.
    - Wie?
        - Vlaanderen: K.U.Leuven/ LIAS in samenwerking met Erfgoedplus.be (als subcontractor).

De Europeana Connection Kit wordt als een vrij beschikbare, open source tool ontwikkeld in het kader van het Europeana Inside project. De technische partners mogen deze software niet direct commercialiseren maar de resultaten kunnen wel in hun bestaande of toekomstige commerciële producten geïntegreerd worden.
De eigendomsrechten van de onderzoeksresultaten die Europeana Inside zal opleveren worden geregeld in het consortium agreement.

Na de kickoffvergadering zal de invulling van de werkpakketten duidelijker worden. Op basis hiervan kan er ook verder gekeken worden hoe de Vlaamse coalitie verder vormgegeven wordt. Europeana kan op die manier de krijtlijnen uitzetten waarbinnen op Vlaams niveau samengewerkt wordt.

(presentatie – Mel Collier)

2.2. Europeana Fashion

‘Europeana Fashion’ werd ingediend op basis van het CIP ICT-PSP werkprogramma voor 2011, en meer bepaald op objective 2.1 “Aggregating content for Europeana’.

Het jaar voordien werd een eerste projectvoorstel ingediend, wat de score 11/15 opleverde, en volgende opmerkingen:
- Het project zou gebaat zijn bij minder technische partners en minder werkpakketten.
- Er zijn te veel middelen voorzien voor technische ontwikkeling.
- De elementen uit de verschillende werkpakketten moeten beter geïntegreerd worden.
- Het aanbod vanuti de contentproviders moet beter gebalanceerd zijn.
- Op het einde van het project moet er meer op duurzaamheid gefocust worden.

Europeana Fashion heeft volgende doelstellingen:
- De bestaande digitale content van instellingen die met mode bezig zijn aggregeren en harmoniseren (zowel openbaar als privaat: modehuizen, bibliotheken, fotografen, …).
- De geaggregeerde metadata semantisch verrijken door gebruik van linked open data-bronnen.
- Het ingesteren van de mode content in Europeana.
- Toegang tot deze heterogene collecties in Europa voorzien via een specifieke portaalsite voor mode.
- Tools en diensten ontwikkelen om user generated content te integreren om de metadatabeschrijvingen te verrijken en aan te vullen.
- De interoperabiliteit verbeteren tussen verschillende (heterogene) collecties en tools ontwikkelen om de meertalige geaggregeerde content te stroomlijnen.
- De Europese cultureel erfgoedgemeenschap ivm mode in musea, universiteiten en de private sector actief betrekken.

Structuur Europeana Fashion
WP1: coordination
WP2: content harmonisation, provision and enrichment (WP-leider MoMu)
WP3: content aggregation, access and services
WP4: use case development
WP5: validation and evaluation of applications
WP6: awareness and dissemination

Specificaties:
- Het consortium telt 23 partners
- Het project loopt 36 maanden

- 3,6 miljoen euro werd aan de Europese Commissie gevraagd, na de onderhandelingen werd dit bedrag herleid tot 3.312.464 miljoen euro , dit is 80% van het budget (BPN).
- Europeana Fashion zal 750.000 objecten aanleveren.
- Er is een sterke Belgische input (50 % van content).
- 4 Belgische partners: Internet Architect (technische partner), MoMu, KMKG en Catwalk Pictures (content partners).

De huidige aanvraag behaalde een score van 12/15. De onderhandelingsperiode met de Europese Commissie en het opstellen van de Description Of Work liep van augustus tot december 2011. Het ModeMuseum kon ook inspelen op de matching funds-regeling van de Vlaamse Gemeenschap.

Europeana Fashion start op 1 maart 2012. De kickoff vergadering vindt plaats in Firenze op 15 en 16 maart 2012.

Er wordt gevraagd hoe Catwalk Pictures tegenover de ondertekening van de DEA staat. Deze commerciële partner levert slechts beperkte metadata en heeft daar bijgevolg geen problemen mee. IWT merkt ook op dat de verhoudingen tussen commerciële spelers en anderen in het consortium agreement gedefinieerd kunnen worden.

(presentatie – Dieter Suls)

2.3. Europeana Awareness

De kickoff-vergadering van Europeana Awareness vond op 26 en 27 januari 2012 plaats in Den Haag. Europeana Awareness is één van de twee projecten die het Europeana-bureau beheert (naast Europeana v2.0).

Europeana ontwikkelde zich van prototype (2007) tot operationele dienst (2011). Er is echter sprake van een hele familie van projecten. Simultaan circuleren immers vele projecten die afgestemd moeten worden. Bepaalde projecten houden zich bezig met technische aspecten, anderen met het leveren van inhoud. Alle projecten zijn met elkaar gerelateerd. De verbanden ertussen zijn noodzakelijk maar lopen soms moeilijk.

Daarnaast is er het Europeana Network (oude benaming: CCPA) dat als doel heeft om de Europese cultureel-erfgoedsector (content providers, aggregators, …), technologische partners, commerciële partners, … samen te brengen rond gemeenschappelijke doelen. De nieuwe website pro.europeana.eu zal hiervoor een instrument zijn.

Met haar strategische plan wil Europeana een kader scheppen dat de krijtlijnen voor 2011-2015 uitzet. ‘Aggregate’, ‘facilitate’, ‘distribute’ en ‘engage’ zijn daarin de grote strategische lijnen.

Europeana Awareness startte op 1 januari 2012 en kan rekenen op een bijdrage van de Europese Commissie van 4 miljoen euro (80%). Het project heeft een doorlooptijd van 36 maanden (met 3 rapporteringsmomenten), omvat 48 partners uit 31 landen en zal 34 deliverables en 35 milestones afleveren. Europeana Awareness volgt het strategische plan van Europeana, en specifiek de pijlers 'distribute' en 'engage'

Doelstellingen:
- Bewustzijn creëren ivm Europeana en het gebruik ervan bij het brede publiek stimuleren voor verschillende doelstellingen:
    - Levenslang leren
    - Genealogie (=lokale erfgoedsector, heemkundige kringen)
    - Cultureel toerisme
    - Vrije tijd
- Om de culturele instellingen aan te moedigen om inhoud te blijven leveren.

Europeana Awareness hanteert een dubbele aanpak:
- Top down: bewustzijn creëren naar beleid en hen aanmoedigen om de steun aan Europeana en de cultureel-erfgoedorganisaties verder te zetten
- Op grassroot niveau: stimuleren van de basis.

Beide niveaus worden door PR-campagnes ondersteund.

Het project is verdeeld in 6 werkpakketten, die elk op zich bijna onafhankelijke projecten zijn:
- WP1: public media campaign
  doel: 27 campagnes (1 per lidstaat), uitgevoerd door een PR-agentschap dat per land gekozen wordt, er zal een contract afgesloten worden tussen die agentschappen en de KB Den Haag (subcontracting). Deze moeten nog geïdentificeerd worden).
- WP2: end user engagement
- WP3: new partnerships
- WP4: tourism sector
- WP5: copyright framework (continuïteit voor rechtenproblematiek die door Europeana opgenomen wordt)
- WP6: management en coördinatie

De Belgische deelname in Europeana Awareness
- Provincie Limburg – Erfgoedplus.be (WP1 en WP3)
- In Flanders Fields Museum (WP2)

WP1: Publieke mediacampagne
- Dit dient gekoppeld te worden aan een relevante gebeurtenis in elk land. De 27 campagnes worden gespreid over de 3 jaar van het project. Voor België is er nog niet afgesproken wanneer (voorstel: Erfgoeddag of Open Monumenten Dag). Er zijn al 3

grote Europeana-gerelateerde gebeurtenissen in 2012 gepland (ministeriële vergadering (Brussel 9/5), Europeana Plenary (Leuven 13-15/6) en de tweede Digital Assembly meeting (Brussel 21-22/6).

WP2: end user engagement

- Toepassingen maken om UGC toe te voegen (digital storytelling platforms)
- Participation days rond 2 thema's: de eerste wereldoorlog en de val van het IJzeren gordijn. IFF Museum zal één van de 2 piloot-participation days organiseren, in de tweede helft van 2012. Dit is het vervolg op projecten van Oxford en uitbreiding naar Duitsland (the Great War Archive). Het tweede thema zal tijdens de plenaire bijeenkomst te Leuven verder uitgewerkt worden.

WP3: nieuwe partnerschappen

1. Netwerk openbare bibliotheken: widgets voor gebruik op websites, netwerk opbouwen (via twee conferenties) en 2 hackathons (wedstrijd wordt gelanceerd op 9/5 in Brussel);
2. Lokale archieven en collecties
    - survey over organisatie van lokale erfgoedinstellingen in de verschillende landen (koepels), knelpuntanalyse, best practices
    - tonen hoe lokaal erfgoed ook in Europeana kan geraken (kan niet rechtstreeks) (dit bouwt verder op EuropeanaLocal);
3. Websites van media (er is nog geen gedetailleerd plan);
4. Open culture hergebruik (remixers event).

(presentatie – Jef Malliet)

3. Europese subsidiemogelijkheden: een terugblik op CIP ICT PSP 2010 en vooruitblik op 2012 en de mogelijkheden voor duurzame preservatie in KP7

3.1. CIP ICT-PSP, werkprogramma 2011

Binnen de vijfde oproep van het CIP ICT-PSP (werkprogramma 2011) werden 60 projectvoorstellen ingediend. In het kader van Europeana bood thema 2 (digital content') een interessante kapstok, het was onderverdeeld in volgende doelstellingen: (1) aggregating content in Europeana (BPN), (2) Digitising Content for Europeana (Pilot B) en (3) Rasing Awareness of Europeana and promoting its use (BNP).

De Europese Commissie selecteerde verschillende projectvoorstellen waaraan Vlaamse partners participeren: Europea Inside, Partage Plus, Europeana Awareness en Europeana Fashion. Het Daguerreobase project werd net niet geselecteerd en belande op de reservelijst (= selectie voor onderhandelingen in geval de onderhandelingen met een hoger gerangschikt project afslaan, maar die kans is klein).

3.2. CIP ICT-PSP, werkprogramma 2012

In de nieuwe oproep (werkprogramma 2012) worden vijf thema's onderscheiden. Hiervan is voornamelijk thema 2 ('digital content, open access and creativity') relevant in het kader van Europeana.

Als je aan een projectvoorstel participeert, moet je het werkprogramma lezen en verstaan en een gericht antwoord geven op de vragen die de Europese Commissie erin stelt. De rode draad doorheen het werkprogramma voor 2012 is dat de inhoud intussen opgebouwd is en dat nu het moment gekomen is om er iets mee te gaan doen.

Het totaalbudget voor deze oproep bedraagt 127 miljoen euro wat een toename is tegenover de vorige oproepen (5:115,5 miljoen euro, 4: 107 miljoen euro, 3 en 3bis: 106,5 miljoen euro). De oproep wordt in begin februari 2012 gelanceerd en loopt tot mei. De onderhandelingen tussen de projectconsortia en de Europese Commissie zullen vanaf september 2012 starten.

Het budget voor thema 2 bedraagt 41 miljoen euro en wordt verdeeld over drie onderwerpen:

- Europeana and creativity (24 miljoen euro)
- Open data and open access to content (12 miljoen euro)
- eLearning (5 miljoen euro)

1 <u>Europeana and creativity</u>

Doelstelling: Er is intussen veel digitale content beschikbaar. Nu wil de Europese Commissie (1) de brede toegang hiertoee promoten, (2) creatieve en cultureel capaciteiten ondersteunen en (2) innovatie aangaande het creatieve hergebruik van culturele bronnen stimuleren.

CIP ICT PSP faciliteert het opzetten van pilootprojecten in verband met zaken die in principe beschikbaar zijn (zeker geen onderzoek) maar met het doel om via resultaten aan te geven dat het werkt.

Europa wil dit door vier specifieke lijnen bereiken:

1.1. Content For Europeana

Dit wordt door volgende acties ondersteund:

- Aggregatie van bestaand digitaal cultureel materiaal.
- Cloud computing for aggregatie, opslag en het hergebruik van inhoud.
- Interoperabiliteit voor hergebruik van inhoud.

Voorwaarden: het moet gaan om verschillende types van materiaal, duidelijke criteria voor selectie en de objecten moeten aangeleverd worden in afstemming met Europese licentiemodellen (DEA).

De voorziene impact bestaat uit het verhogen van de kwantiteit en kwaliteit van het digitale materiaal dat via Europeana beschikbaar wordt gesteld.

Verschillende best practice networks kunnen ondersteund worden.

1.2. Experimenting with the use of cultural material for creativity

- Open labo omgevingen voor experiment, creatieve toepassingen en diensten om gebruik te maken van de culturele bronnen die Europeana ter beschikking stelt (dit om het pad te effenen voor een breder hergebruik van culturele bronnen en het aanzwengelen van creativiteit en ontwikkeling).

Voorwaarden: de creatieve industrie moet betrokken worden, scenario's voor experiment voorzien, rechten dienen geregeld en het potentieel voor exploitatie moet benadrukt worden.

Impact: het gebruik en hergebruik van cultureel-erfgoedbronnen verbetert substantieel.

Verschillende best practice networks kunnen ondersteund worden.

1.3. European right information management

- Eén pilootproject i.v.m. een register voor verweesde werken voor audiovisuele content en interoperabele systemen om rechteninformatie uit te wisselen.
- Standaarden voor betere informatie over rechten voor bedrijven en eindgebruikers.

Voorwaarden: alle relevante stakeholders moeten betrokken zijn, en dient een verband gelegd te worden met de lopende initiatieven en het exploitatiepotentieel moet geduid worden.

Impact: rechteninformatie moet eenvoudig beschikbaar worden en er dient een open infrastructuur te zijn die het doorgeven van rechten faciliteert.

Voor beide lijnen kan er één pilot B ondersteund worden.

1.4. Thematic Network on new business models for publishing in the digital age

- Uitgeverijen en ICT providers moeten samengebracht worden. Zij dienen zich strategisch te bezinnen over businessmodellen en inkomstenstromen.

Voorwaarden: het moet gaan om een gebalanceerde mix van stakeholders en er dient een roadmap ontwikkeld te worden.

Impact: het partnerschap tussen de verschillende stakeholdes moet versterkt worden om innovatie in de uitgeverswereld te ondersteunen.

Er kan één thematisch netwerk ondersteund worden.

Infodagen

- Op vrijdag 3 februari vindt er een informatiedag plaats te Brussel (Karel de Grote gebouw, Wetstraat 170, 1040 Brussel) (meer informatie);
- Op woensdag 29 februari organiseert de Europese Commissie een aanvullende workshop over Thema 2 ('Digital Content, Open Data and Creativity) dat zich specifiek richt op de thema's 'Europeana and creativity', 'Open data and open access to content' en 'eLearning'(meer informatie).

3.3. FP7 ICT Work Programme 2011-2012 / objective 4.3: digital preservation

Dit programmadeel heeft als doelstelling het zoeken van technologische oplossingen en innovatieve methoden om digitale bronnen beschikbaar en bruikbaar te houden in de toekomst.
De preservatie van analoge objecten en bewaartechnologieën worden niet (financieel) ondersteund.

Wat wil de Europese Commissie bereiken?

1. More reliable and secure preservation technologies and methods

- Technieken en tools om verloren en beschadigde digitale objecten te herstellen;
- Oplossingen die de beschikbaarheid op lange termijn van nieuw gecreëerde bronnen garanderen (vb. van 3D-modellen maar ook ruimer);
- Onderzoek kan ook verder gaan dan digitale objecten en ook de lange termijn functionaliteit van systemen voor creatie, management en opslag van digitale bronnen omvatten;
- Conceptuele raamwerken voor kwaliteitsbewaking.

Wat zijn de onderzoeksvragen?

- Welke momenteel beschikbare en toekomstige methoden en technologieën zijn het meest efficient? En dit voor welke gebruikscontexten en voor welke types van bronnen?
- Hoe gebeuren verlies en beschadiging?
- Welk integriteitsniveau is nodig om bronnen bruikbaar te houden?

Instrument: STREP: onderzoeksproject (je kan op één item werken).

1. Technologies and systems for intelligent management of preservation

- Ondersteunen van de lange termijn beschikbaarheid van digitale bronnen (incl. grote volumes, heterogene en volatiele inhoud) via een life cycle approach voor preservatie;
- Ondersteunen van de selectieprocessen en implementatie van dergelijke rederingen in de inhoud zelf;
- Activiteiten mogen ook oplossingen aanreiken om obsolete informative te identificeren en verwijderen.

Wat zijn de onderzoeksvragen?

- Bronnen moeten bruikbaar (=betekenisvol en begrijpbaar) blijven. Dit omhelst conceptueel begrip van evolueren semantiek, gebruikscontexten en interpretaties.

Instrument: integrating project

2. Interdisciplinary research networks

- Redenering: de digitale preservatie stelt een complexe uitdaging met meerdere dimensies.
- De ontwikkeling en uitrol van nieuwe ICT oplossingen moet gezien worden in de context van andere aspecten, op sociaal, historisch, wettelijk, … vlak.
- Wat verwacht de Europese Commissie? Interdisciplinaire onderzoeksnetwerken die technologische domeinen en wetenschappelijke disciplines die zich met informatie bezig houden overbruggen en en expertise in verband met de noden van de eindgebruikers.

Instrument: network of excellence

3. Promote uptake of research results & road mapping

- Disseminatie om de onderzoeksresultaten in verband met digitale preservatie breed te verspreiden en roadmap-activiteiten

Instrument: coordination action / support action

4 promoting uptake of research results & road mapping

- Disseminatie

Instrument: coordination action / support action

Trends in onderzoek (EU-gesubsidieerd)

- Er is reeds een kritische massa aan onderzoek aanwezig in de Europese onderzoeksgemeenschap (15 projecten sinds 2006);
- De digitale preservatiegemeenschap (incl. use cases) wordt verbreed (industrie en diensten, onderzoek, overheden en omroeparchieven, bibliotheken en webarchieven, …);
- De deelname van industriespelers als oplossing voor problemen verhoogt;
- Diensten voor eindgebruikers:
    - Open Planets Foundation (biedt praktische oplossingen en expertise, bouwt verder op de resultaten van PLANETS)
    - PrestoCentre: Competence centre voor preservaie van digitaal audiovisueel materiaal.

Voor vragen en/of advies in verband met CIP ICT-PSP of het zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en Technologische Ontwikkeling Vragen en advies, kan je terecht bij Luc De Ridder, het nationale contactpunt voor Vlaanderen voor deze programma's. IWT geeft ook trainingen voor het schrijven van Europese projecten. Een volgende sessie is voorzien op 8 maart 2012. Meer informative op www.europrogs.be.

(Presentatie – Luc De Ridder)

4. Het Europese beleidskader

De Europese beleidsvorming gebeurd door drie actoren, namelijk de Europese Commissie, het Europese Parlement en de Raad (=lidstaten, Katrien Thienpont is woordvoerster voor België in de raadswerkgroepen cultuur en audiovisuele zaken, de ambtelijke voorbereidingen voor ministerbijeenkomsten cultuur en audiovisuele zaken).

4.1. De aanbevelingen van de commissie betreffende de digitalisering en online-toegankelijkheid van cultureel materiaal en digitale bewaring (27/10/2011)

De aanbeveling

Met deze aanbeveling wil de Europese Commissie een stand van zaken in verband met digitalisering op Europees niveau duidelijk stellen. In 2006 was er reeds een aanbeveling over hetzelfde onderwerp, op basis waarvan door de lidstaten gerapporteerd werd in 2008 en 2010. De Europese Commissie stelde vast dat er vooruitgang is maar dat die niet evenwichtig genoeg verloopt.

Daarnaast zijn er ook enkele ontwikkelingen (sinds 2006) die bepalend zijn:
- De lancering van Europeana in 2008;
- Digitale agenda voor Europa (met als doel de éégemaakte Europese markt)
- Het voorstel van richtlijn voor verweesde werken. Dit wordt momenteel verder bekeken.

- Het The New Renaissance-rapport van het Comité des Sages (2011) in verband met digitalisering dat mogelijkheden aangeeft en hoe deze te ontplooien.

Europeana wordt bekeken als toegangspoort voor het Europese digitale erfgoed én als een hub voor creatieve industrieën. Er is dus sprake van een dubbele finaliteit, zowel cultureel als economisch.

Op basis van de Connecting Europe Facility (2014-2020) is het voorstel geformuleerd voor een structurele financiering van Europeana.:
- Europeana wordt beschouwd als één van de e-service infrastructuren. Het voorstel circuleert om voor Europeana 5 miljoen euro per jaar te voorzien. De Europese Commissie beschouwt digitalisering an sich nog steeds als een verantwoordelijkheid voor de lidstaten (en verwijst hiervoor naar de structuurfondsen);
- Er zijn nog issues over korte termijn financiering door de lidstaten (2012-13);
- Nieuwe interface (oktober 2011);
- Data Exchange Agreements (DEA).

Consultaties en discussies lagen aan de basis van de aanbeveling
- De open consultatie van de Raad der Wijzen;
- Een ministeriële lunch in november 2010 met het Comité des Sages;
- Een informele ministeriële meeting in Wroclaw in september 2011. België maakte daar via een tussenkomst kanttekeningen bij de DEA;
- Discussies in de Member State Expert Group (MSEG).

De aanbeveling
- Aangenomen op 27 okt 2011
- Doel:
    - Het formuleren van duidelijke doelstellingen en budgetten voor digitalisering en overzichten van gedigitaliseerd materiaal (op Europees niveau)
    - Gebruik makend van de structuurfondsen (middelen binnen het cohesiebeleid). In de huidige structuurfondsen is er op Vlaams niveau geen aandacht voor digitalisering, voor 2014-20 ligt de nadruk op thematische generieke prioriteiten (innovatie, …). De kunst voor cultureel erfgoed zal zijn om zich onder deze finaliteiten te scharen.
    - Vanuit een optimale afstemming van de digitaliseringscapaciteit (pooling van inspanningen, competentiecentra in Europa opbouwen)
- Publiek/private-samenwerkingen dienen aangemoedigd te worden (bepaalde landen hebben veel minder mogelijkheden om dit aan te gaan). De Europese Commissie probeert te garanderen dat de PPS een win/win-situatie is (dus dat ook de openbare instellingen en het publieke domein er goed uitkomen).
  Om dit te garanderen stelt de Europese Commissie volgende voorwaarden:
    - Respect voor IPR

    - Geen exclusiviteit
    - Transparantie van proces en afspraken
    - Beschikbaarheid via Europeana
    - Belangrijke criteria zoals:
        - Toegankelijkheid voor het brede publiek
        - Cross-border access
        - Lengte van periode voor preferentieel gebruik.
- Publiek domein
    - Men dient ervoor te zorgen dat het publieke domein na digitalisering ook publiek domein blijft.
    - Een zo breed mogelijke toegang tot en gebruik van publiek domein materiaal moet gestimuleerd worden.
    - Watermarks of andere maatregelen tot visuele protectie moeten vermeden worden.
- Materiaal waar auteursrechten op rusten
    - Richtlijn verweesde werken.
    - Met betrekking tot *out of commerce* werken worden er ook voorwaarden uitgewerkt om digitalisering op grote schaal en brede verspreiding te stimuleren;
    - Er wordt ook gewerkt aan de beschikbaarheid van databanken met rechteninformatie (vb. ARROW) .
- Europeana
    - Gedigitaliseerd materiaal moet via Europeana ter beschikking gesteld worden. Men wil 30 miljoen objecten realiseren tegen 2015 (waaronder 2 miljoen audiovisuele objecten). Daarnaast worden er ook individuele doelstellingen per lidstaat opgenomen;
    - Aan publieke subsidiering voor digitaliseringsprojecten dient als voorwaarde de beschikbaarheid via Europeana gekoppeld te worden;
    - Alle meesterwerken die zich in het publieke domein bevinden moeten tegen 2015 via Europeana beschikbaar zijn.
    - Nationale aggregatoren dienen opgericht te worden en *cross-border* aggregatoren dienen gestimuleerd te worden;
    - Het gebruik van gezamenlijke standaarden die Europeana definieerde in samenwerking met de culturele instellingen moet bevorderd worden;
    - Met een brede en vrije beschikbaarheid van metadata voor hergebruik. Hierop kwam heel wat kritiek, ook vanuit Vlaanderen (musea). Momenteel zou 2/3de van de content in Europeana gecovered worden.
    - Er komt een communicatieplan om het bewustzijn over Europeana te verhogen. In 2012 worden er tal van activiteiten voorzien.
- Digitale preservatie
    - Nationale strategieën voor preservatie moeten versterkt worden.
    - Meervoudig kopiëren en migreren voor preservatiedoelen moet kunnen.

- In verband met de wettelijke deponering voor cultureel materiaal
  - Mogen technische beschermingsmaatregelen preservatie niet belemmeren.
  - Mag wettelijk gedeponeerd materiaal van één bibliotheek naar de andere voorzien worden.
  - Mogen deponeringsinstanties webharvesting toepassen.
- Er zijn ook ontwikkelingen in andere lidstaten.

De raad zal deze aanbevelingen in conclusies omzetten zodat de lidstaten er een eigen interpretatie aan kunnen geven. Dit wordt tijdens het Deense EU-voorzitterschap voorzien. De raad komt op 10 mei 2012 samen en dan zullen de conclusies formeel aangenomen worden.

Opmerkingen

Er wordt opgemerkt dat er niet steeds vanuit het perspectief van de cultureel-erfgoedinstellingen gedacht wordt. In verband met de richtlijn verweesde werken beseft men blijkbaar bijvoorbeeld te weinig dat dit voor instellingen personele, technische en financiële problemen met zich meebrengt. De voorgestelde oplossingen zijn goed voor hen die de rechten beheren maar niet voor anderen.

Dient Europeana ook een hub te zijn voor creatieve industrieën? Het Cultuurforum (atelier: e-cultuur en digitalisering) sprak zich uit over een herkalibrering ivm auteursrechten voor de verschillende rechthebbenden. Er is dringend nood om vanuit de ministers van cultuur de boodschap te geven .

De circulerende tekst is nog steeds een ontwerptekst. Verschillende lidstaten hebben zich uitgesproken tegen het feit dat er enkel kwantitatieve doelstellingen geformuleerd worden. Wat met kwalitatieve doelstellingen? En wat bijvoorbeeld met de zogenaamde “black hole” (het niet beschikbaar zijn van de digitale 20ste eeuw owv auteursrecht)? Worden er wel stappen gezet om hierop in te spelen?

De Europese Commissie argumenteert dat op dit moment meer dan de helft van de providers (samen goed voor twee derde van de content) de DEA heeft ondertekend. De Vlaamse Kunstcollectie zal de DEA ook ondertekenen maar zeer beperkte metadata doorgeven. De vraag stelt zich of de kwaliteit van de metadata ook niet belangrijk is, omdat de vindbaarheid van cultureel erfgoed (een doelstelling van Europeana) afhangt van goede (en verrijkte) metadata.

Ook al zullen de lidstaten deze nuance leggen, er zal steeds naar een evenwicht gezocht moeten worden. Het is duidelijk dat er een spanningsveld is tussen de culturele en economische doelstellingen. Dit is inherent aan de beleidscontext. De Europese Commissie

denkt in deze tijden vanuit een economisch perspectief maar staat daar niet alleen in, ook landen als Nederland en het Verenigd Koninkrijk denken mee in die richting.

Er wordt terecht opgemerkt dat elke overheid er toch voor moet waken dat als er winst gegenereerd wordt, cultureel erfgoedinstellingen er ook in moeten kunnen delen. Er zijn sowieso weinig geldstromen, dus vele taken zullen op eigen kosten moeten gebeuren, maar mogelijke inkomsten worden geblokkeerd.

Binnenkort is er een gesprek gepland tussen enkele Vlaamse cultureel-erfgoedorganisaties en Europeana. De resultaten van dit gesprek zullen bij een volgende bijeenkomst van het overlegplatform besproken worden.

4.2. Voorstel voor herziening hergebruik overheidsinformatie (PSI).

http://ec.europa.eu/information_society/policy/psi/index_en.htm

Deze richtlijn bestond al (°2003) maar wordt nu herzien. In het nieuwe voorstel zullen culturele instellingen voor bepaalde aspecten wel onder het toepassingsgebied van deze richtlijn vallen, wat een grote impact zou kunnen hebben op musea, archieven en bibliotheken.

De open data-gedachte kadert in de Europe2020-strategie en de Digital Agenda for Europe. In 2011 werd het open data package gelanceerd, bestaande uit een mededeling i.v.m. open data en een voorstel voor herziening richtlijn PSI.

Waarom?
- De Europese Commissie ziet economische opportuniteiten voor hergebruik van operheidsdata (geografisch, openbaar vervoer, klimaat, …). Er gaan stemmen op dat deze data 140 biljoen euro in 27 lidstaten kan genereren.
- Openheid leidt tot beter beheer en enpowerment van burgers (transparantie, participatie en administratieve efficiëntie).
- Om maatschappeiljke uitdagingen aan te gaan.
- Om wetenschappelijke programma’s te stimuleren.

De Open data strategie bestaat uit drie complementaire lijnen:
- Wetgevende maatregelen en *soft law* maatregelen (de herziening van de PSI-richtlijn en de beslissing van de Europese Commissie om haar eigen informatie te hergebruiken).
- Financiële en ondersteunende maatregelen (door onderzoek en innovatie ivm open data te ondersteunen en door de Connecting Europe Facility en Horizon2020 te ondersteunen).
- Door ervaringen tussen de lidstaten uit te wisselen.

Herziening van PSI richtlijn:

- De huidige richtlijn:
    - Een minimale set van regels in het kader van faire competitie, transparantie en praktische noden.
    - Publieke organismen zijn verplicht om:
        - transparant te zijn over voorwaarden van hergebruik;
        - elke vorm van discriminatie tussen hergebruikers (waaronder ook overheidsorganen) te vermijden;
        - waar kosten van toepassing zijn, zijn ze gelimiteerd om vergoeding te vragen op basis van een redelijke return on investment;
        - geen exclusieve verbindingen aan te gaan, tenzij in uitzonderlijke omstandigheden.
    - De richtlijn is niet van toepassing op;
        - data die niet publiek toegankelijk is;
        - data die door auteursrecht beschermd is;
        - data van
            - Publieke omroepen
            - Culturele instellingen
            - Educatieve en onderzoeksinstellingen
    - Hergebruik moet comform de regels ivm dataprotectie van de Europese Unie en de lidstaten gebeuren.

- De wijzigingen die voorgesteld worden:
    - Het in leven roepen van een algemeen recht op het hergebruik van publieke data: alle data (afgezien van gedefinieerde uitzonderingen) is herbruikbaar.
    - Een uitbreiding van de reikwijdte. Waar de huidige richtlijn culturele instellingen niet omvatte, wordt het toepassingsgebied in het voorstel uitgebreid tot bibliotheken (inclusief universiteitsbibliotheken), musea en archieven.
    - Een verplichting om de publieke taak te definiëren. Elke organisatie die verplicht is om met overheidsopdrachten te werken, valt onder het toepassingsgebied.
    - Er zal een onafhankelijk toezichtsorgaan ingesteld worden.
    - Publieke instellingen worden verplicht om hun documenten in een machine-leesbaar formaat beschikbaar te stellen. Dit geldt ook voor de metadata (indien mogelijk).
    - Regels in verband met de kosten die aangerekend mogen worden:
        - Beperkt tot de marginale kost voor reproductie en disseminatie (geldt niet voor culturele instellingen).
        - In uitzonderlijke gevallen mogen publieke instanties hun kosten terugvorderen en een return on investment vragen (als dit gerechtvaardigd is).

- De bewijslast ivm deze regels moet door de overheidsinstellingen aangetoond worden.

Samenvattend

- De verplichting op hergebruik :
  - Is van toepassing op alle overheidsorganisaties
  - Is niet van toepassing op materiaal waarop auteursrecht van derden berust dat door cultureel-erfgoedorganisaties beheerd wordt
- Enkel marginale kosten morgen worden aangerekend tenzij een motivering voor overschrijding wordt ingediend bij het onafhankelijke orgaan:
  - Is van toepassing op publieke instellingen
  - Is niet van toepassing tot cultureel erfgoedorganisaties die binnen het toepassingsgebied zullen vallen (zij mogen dus een hoger bedrag aanrekenen).
- De voorgestelde (/bestaande) verplichting om publieke taken te definiëren, regels om kosten terug te vorderen, regels ivm niet-discriminatie en het omdraaien van de bewijslast) worden van toepassing op publieke instellingen én culturele instellingen die binnen het toepassingsgebied zullen vallen.
- Culturele instellingen kunnen gebruik maken van
  - een transitieperiode om exclusiviteitsovereenkomsten op te zeggen
  - een uitzondering van de verplichting om de houders van auteursrecht (derden) aan te duiden (omwille van het probleem met verweesde werken).

De belangrijkste bezorgdheid is dat culturele instellingen onder het toepassingsgebied vallen. Dit werd kort besproken op de raadswerkgroep audiovisuele zaken van 19/1. De eigenlijke onderhandelingen over het geheel van de tekst verlopen in de werkgroep telecom (voor België is federaal minister Vande Lanotte bevoegd) .

Een eerste indruk leerde dat er veel terughoudendheid bestaat. Er is sympathie voor de op en data strategie in zijn algemeenheid maar aangaande de implicaties die het regelgevend kader in de richtlijn voor culturele instellingen zal hebben worden er wel wat stappen teruggezet. Er is nog te weinig informatie over wat dit precies zal impliceren (financieel maar ook op andere vlakken). De lidstaten hebben al meer informatie gevraagd.

Het Nederlandse standpunt volgt volgende interessante redenering, Europese Commissie tast met dit voorstel de grenzen van haar bevoegdheid af. De doelstellingen zijn op zich goed maar deze richtlijn (dat de verantwoordelijkheid bindend oplegt) is niet het instrument om deze doelstelling te bereiken.). Nederland wil dat Europeana hiervoor het pad is en blijft.

Vlaanderen neemt dit standpunt mee naar het intrabelgisch overleg dat op 3 februari plaatsvindt.

De Europese Commissie bestelde in 2011 ook een rapport over het hergebruik van overheidsinformatie in de cultureel sector.

(Katrien Thienpont)

Presentaties:
- Connecting Europe Facility
- Aanbeveling 27 oktober 2011
- Open data package en voorstel voor herziening van de richtlijn PSI